

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? Hoe denken ze over hun normen en waarden?
W.H.L. Jurgens: 'Rechten waarmaken bij een nalatenschap voor twee aasgieren met krokodillentranen, dat bracht me in gewetensnood.'

Daniela Hooghiemstra
journalist

W.H.L. Jurgens (63, beëdigd 1968) is getrouwd, heeft vier kinderen en is – tot zijn pensioen volgend jaar – partner bij het kantoor Quarles & Jurgens in Dordrecht.

Wat vond u tot dusver uw belangrijkste zaak?

Het verzorgen van een verblijfsvergunning voor een briljante violiste uit Letland.

Had u dat ook belangrijk gevonden als zij niet briljant was?

Ik geef toe dat ik, in dat geval, die zaak misschien wel door een kantoorgenoot had laten doen.

Wat is uw religie van huis uit?

Mijn ouders waren protestant. Aan mij was de zondagsschool niet besteed. Ik ben overtuigd agnosticus.

Hoe bent u van het geloof van uw ouders gevallen?

Als kind vond ik versjes uit mijn hoofd leren al niks. Later heb ik droevige dingen meegemaakt die de twijfel sterker hebben gemaakt. Ik heb een kind verloren. Dat kon in mijn ogen maar twee dingen betekenen: óf God bestaat niet, óf hij laat het afweten. In overlijdensadvertenties zie je soms teksten als: 'God plukt de mooiste bloemen het eerst'. Ik vraag mij dan af of dat wanhopig vastklampen is, of dat mensen dat moeten zeggen van de dominee. Ik roep niet de hele dag dat God niet bestaat. Ik heb geen wonderen meegemaakt en kan er dus niet van uit gaan dat er een hogere macht is die mijn leven goed of slecht indeelt. Ik kan alleen zeggen: ik weet niks. Ik heb wel overwogen om voor de descartiaanse oplossing te kiezen: niet geloven, maar omdat je niet zeker

foto: Jiri Büller

'Iemand die in staat is om te scheppen als Bach, moet wel maatstaven en gevoelens hebben waar ik mij graag aan zou spiegelen'

weet dat hij niet bestaat, toch maar doen *just in case*. Maar nee, dat is toch niet vol te houden.

Met welke regels bent u opgevoed?

Ik ben een tropenkind. Dus opgevoed met een mengsel van adat en het adagium: waarom? daarom! Als de baboe zei: 'Mijn grootmoeder is een tijger die 's nachts langs de kampongs sluip', dan was dat zo. Geen vragen stellen, dat gold bij mijn ouders ook. Regels waren regels. Eerst je huiswerk maken, dan pas sporten. Soms ging een sportwedstrijd dan niet door.

Lijkt u op uw vader en moeder?

Ik heb het beschouwende van mijn vader en het warmbloedige van mijn moeder.

Dat is onverenigbaar.

Mijn innerlijk kampt regelmatig met de botsing van deze geestelijke stromingen.

Stelt u zich voor- en nadat u handelt, terugkerende morele vragen?

Het is goed om hoge maatstaven te hantieren, maar je moet ook soepel kunnen zijn. Ik ben geneigd het pragmatische boven het principiële te stellen. Strijden voor principes tot je er zelf aan onderdoor gaat, vind ik heilloos. Ik begrijp de burgemeester in oorlogstijd die zegt: 'Ik kan om principiële

redenen wel aftreden, maar dan zit hier morgen een NSB'er.'

Betrapt u zichzelf vaak op onvolkomenheden?

Soms denk ik te snel dat ik weet wat iemand te vertellen heeft. Van mijn kinderen en collega's hoor ik met enige regelmaat: 'Luister nou eens, je weet nog helemaal niet wat ik ga zeggen!'

Wanneer heeft u zich voor het laatst schuldig gevoeld?

Enige maanden geleden, toen ik een van mijn compagnons onheus bejegende tijdens een maatschapsvergadering. Ik heb later mijn spijt betuigd.

Hoe weet u of u juist handelt?

Onder meer door te denken: zo zou mijn integere en hoogstaande echtgenote gedacht of gehandeld hebben. Dan weet ik dat het goed is.

Hoe komt uw echtgenote zo hoogstaand?

Zij komt uit een Brabants katholiek gezin waar in plaats van orde en tucht een ontspannen soort vanzelfsprekendheid heerste. Een strikt systeem met natuurlijk respect. Ik zeg wel eens tegen haar: jij had rechter moeten worden. Zij oordeelt zonder te veroordelen.

‘Wees niet al te rechtvaardig, noch houd u zelve al te wijs’

Het katholieke jasje past u beter dan de protestantse dwangbuis?

Als ik moest kiezen, zou ik liever katholiek zijn. De uitstraling van een mooie kathedraal is vele malen indrukwekkender dan die van een protestantse kerk. Als ik mijn vrouw op de cello begeleid terwijl zij een cantate van Bach zingt, vormen de gebrandschilderde ramen van een kathedraal een prachtig decor. In protestantse kerken wordt nooit gelachen, dat is ook zo jammer.

Welke historische figuur vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

Het kan niet anders: Beethoven en Bach: de Kreutzer-sonate voor viool en piano en de zesde cello solosuite zijn absolute hoogtepunten van het menselijk scheppingsvermogen. Door ernaar te luisteren voel je dat je emoties geordend worden, je gevoelsleven komt op de juiste plaats terecht en de morele uitstraling komt in een voorbeeldige balans.

Is schoonheid een morele categorie op zich?

Iemand die in staat is om te scheppen als Bach, moet wel maatstaven en gevoelens hebben waar ik mij graag aan zou spiegelen. Bach had zestien kinderen van wie er acht zijn overleden. Desondanks bleef hij gewoon componeren en zijn gezin leiden. Hij moet wel een heel goed mens zijn geweest.

Welke figuur vertegenwoordigt in uw ogen het laagst denkbare gehalte?

De commandant van het jappenkamp in Indië waar ik enige jaren geïnterneerd was en die de Nederlandse gevangenen, onder wie mijn moeder, mijn broer en mijn zusjes, tot bloedens toe afranselde. Zij zeggen dat ik ook ben geslagen, maar ik herinner mij dat niet. Mijn enige KZ-syndroom is het gezicht van die commandant. Als ik op foto's in oorlogsboeken een jap met een petje op zie, geeft mij dat een onprettig gevoel. Het schooltje voor de kinderen stond naast het lijkenhuis, zodat wij daar naar binnen konden kijken.

Wat heeft die ervaring u geleerd?

Een zekere gelatenheid, maar ook cynisme: die meneer zegt dat wel, maar ondertussen. Ik heb bijeenkomsten bijgewoond van kinderen uit jappenkampen. Daar zitten veel geestelijke wrakken bij. Ik ben er kennelijk goed vanaf gekomen.

Welk spreekwoord of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

De bijbel is voor mij zeker niet het Boek der boeken. Toch een citaat uit Prediker: “Er is een rechtvaardige, die in zijn gerechtigheid omkomt; daarentegen is er een goddeloze, die in zijn boosheid zijn dagen verlengt. Wees niet al te rechtvaardig, noch houd u zelve al te wijs”. Vrij vertaald: wees een beetje toegevend. Ook als advocaat kom je met deze raad wel ver.

Bent u tevreden met wat u bent geworden?

Tevreden en soms een beetje trots. Ik ben begin jaren zeventig begonnen met drie compagnons, tegenwoordig zijn het er tien. Ik wil niet opscheppen, maar heb ook veel maatschappelijke dingen gedaan in de zorg, voor buitenlandse werknemers en voor de muziek. Ik heb daar een koninklijke onderscheiding voor gekregen. Dat is toch een erkenning.

Vindt u overspel een zonde?

In een goed huwelijk, ja zeker.

Waarom?

Het betekent bedrog en daar hou ik niet van. Maar in elk geval is het laakbaar je partner, als je die liefhebt, te kwetsen, ook al zou zij het niet weten.

Door wie laat u zich de wet voorschrijven?

Door de overheid en soms door mijn vrouw.

Wanneer was u voor het laatst boos?

Vanmorgen, toen een achter mij rijdende kontklevende automobilist mij bijna van de sokken dreigde te rijden en de bekende middelvinger opstak bij het passeren. Strak voor je uit blijven kijken is dan de enige remedie.

Is de remedie niet: ook uw middelvinger opsteken?

Uit angst doe ik dat niet.

Raakt u door uw werk wel eens in gewetensnood?

Ja, toen ik onlangs bij de afwikkeling van een gecompliceerde nalatenschap voor twee van de erven, te betitelen als aasgieren, hun rechten moest waarmaken, vooral toen de (krokodillen)tranen rijkelijk vloeiden.

Welke zaak weigert u en waarom?

In de persoon die ik verdedig, moet ik kunnen geloven. Als een seriemoordenaar zich tot mij wendt, acht ik het niet uitgesloten dat ik zeg: u heeft niets aan mij. Ik verdedig liever geen verwerpelijke mensen.

Vindt u dat u door advocaat te zijn, een goed doel dient?

In een aantal gevallen zeker. Opkomen voor een ander, strijden voor gerechtigheid. Dat is ons beroep.

In welk opzicht vindt u uzelf beter dan de meeste andere mensen?

Veel mensen kunnen niet naar anderen luisteren. Ik kan dat wel en probeer er dan ook iets mee te doen.

In welk opzicht vindt u uzelf slechter dan de meeste andere mensen?

Ik vind dat ik in menselijke situaties snel van begrip ben, soms te snel en dan verlies ik mijn aandacht.

Heeft u maatschappelijke ambities die nog niet zijn verwezenlijkt?

Ik ben tevreden met wat ik heb bereikt.

Aan welke karaktereigenschappen schrijft u dat toe?

Ambitie, doorzettingsvermogen, maar ook een zeker opportunisme.

Wat ligt wat uzelf betreft dicht bij de waarheid, de stelling ‘ik ben een goed mens’ of de stelling ‘ik ben een slecht mens’?

Enig gevoel voor eigenwaarde brengt je tot de stelling ‘ik ben een goed mens’. Dat kan ook niet anders want alleen met deze houding kun je je handhaven als voorbeeld voor je gezin en als deelgenoot in de huidige ‘oppressive society’. Als de samenleving ergens aan ten onder gaat, is het wel aan de druk die zij zelf uitoefent op ons allen.

Hoeveel mensen betalen hun aannemer niet zwart omdat de belastingdruk niet is op te brengen? Ik erger mij aan onfatsoen, maar ben best bereid om regels te relativeren. Een beetje schipperen maakt je nog niet tot een slecht mens.

Ethisch peil: 7,5

Door het pragmatische boven het principe te stellen is het ethisch kader van Jurgens in de basis wat broos. Gevoel en verstand voeren een hevige strijd, die soms in opportunisme moet eindigen. Omdat eerlijkheid en streven naar schoonheid Jurgens' tweede natuur zijn, is de kans op een scheve schaats echter klein. De neiging om schoonheid aan moraliteit te verbinden, is naïef te noemen. Het duidt echter tevens op een rijk gevoelsleven en goede intenties.